

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 4 kwietnia 2024 r.

wniosku obrońcy skazanego **K. G.**

o wyłączenie sędziego od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 4 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego M. B. , A. D. i R. W. od udziału w sprawie kasacyjnej o sygn. akt V KK 193/23.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego K. G. wystąpił, na podstawie art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 4 k.p.k. z wnioskiem o wyłączenie Sędziów Sądu Najwyższego M. B. , A. D. i R. W. od rozpoznania sprawy kasacyjnej o sygnaturze akt V KK 193/23.

Uzasadniając wniosek podniósł, że wymienieni Sędziowie zostali powołani do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, którą ukształtowano na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3). Ich powołanie obarczone jest wadą proceduralną związaną z udziałem w tej procedurze organu pozbawionego przymiotu niezależności. Orzekanie przez sędziów powołanych w takiej procedurze mogłoby prowadzić do uchybienia standardu wynikającego z art., 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o

Ochronie Praw Człowieka i uznania, że taki skład sądu nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a jednocześnie do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej polegającej na tym, że sąd z ich udziałem będzie sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Takie stanowisko wynika z dotychczasowego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz z orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Przemawiać za tym ma również charakter zarzutów sformułowanych w kasacji. Dotyczą one bowiem nienależytego składu Sądu Apelacyjnego w Łodzi w związku z ich powołaniem w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wspomnianej wcześniej nowelizacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy jest zasadny.

Przepis art. 41 k.p.k. należy interpretować mając w polu widzenia szczególny aspekt gwarancyjny instytucji wyłączenia sędziego, tj. szerzej niż tylko w aspekcie istnienia obaw o stronnictwo konkretnego sędziego; mianowicie słuszne jest również baczenie na konieczność zapewnienia stronie postępowania karnego dostępu do niezależnego i bezstronnego sądu. W takim razie wykładnia wspomnianego przepisu może dopuszczać także sądową kontrolę, czy w danej sprawie nie zachodzi obawa naruszenia standardu niezależności i bezstronności sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC. Jak to zaznaczono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2022 r., V KO 37/22, celowe może być posłużenie się przewidzianą przez ustawodawcę instytucją procesową minimalizującą, albo znoszącą takie zagrożenie w sprawie, która dopiero ma zostać rozpoznana przez sąd. Konsekwentnie, jak w tymże postanowieniu, również m.in. w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, nie tracąc z pola widzenia faktu wydania w dniu 20 kwietnia 2020 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie U 2/20, należy opowiedzieć się za aktualnością mającą moc zasady prawnej i wiążącą każdy skład Sądu Najwyższego uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (zob. także postanowienia SN z dnia 16 września

2021 r., I KZ 29/21, i z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21). W jej pkt 1. stwierdzono, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3)”. Należy również, potwierdzając myśl o związaniu sądów krajowych interpretacją EKPC przyjętą przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, przywołać – podobnie jak we wspomnianych judykatach Sądu Najwyższego – wyrok tego Trybunału z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), w którym stwierdzono, że z uwagi na udział w procesie powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) – osoba powołana na urząd sędziego orzekając w określonej sprawie nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC. Celowe będzie nadmienić, że tak postanowienie V KO 37/22, jak i uchwałę I KZP 2/22 Sąd Najwyższy podjął po wydaniu w dniu 10 marca 2022 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie K 7/21, dotyczącego zgodności z Konstytucją RP art. 6 ust. 1 EKPC. W pkt 2. wymienionej uchwały zanegowano spełnianie standardu bezstronności przez sędziego Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., a w uzasadnieniu wskazano, że „jako bezskuteczną i sprzeczną z prawem Unii postrzegać należy praktykę Trybunału Konstytucyjnego, której skutkiem miałyby być ograniczenie prawa sądów do badania bezstronności sędziów i należytej obsady sądów, w tym w oparciu o normy art. 41 k.p.k. oraz art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”

Wymaga podkreślenia, że autor wniosku wątpliwości co do bezstronności wymienionych Sędziów Sądu Najwyższego powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, sygnalizuje przede wszystkim w aspekcie

instytucjonalnym, co trudno odrzucić, mając na uwadze wspomniany szeroki aspekt gwarancyjny instytucji wyłączenia sędziego, powołane wcześniej (i to tylko przykładowo spośród innych) judykaty, jak też argumentację przedstawianą w piśmiennictwie prawniczym [m.in. J. Giezek, Zarys modelowego ujęcia bezstronności sędziego w aspekcie instytucjonalnym; P. Kardas, Instytucjonalne aspekty bezstronności sędziego. O proceduralnych podstawach i sposobach rozpoznawania wniosków dotyczących wyłączenia sędziego z uwagi na brak instytucjonalnych gwarancji bezstronności – oba opracowania (w:) P. Wiliński, R. Zawłocki (red.), Bezstronność sędziego w sprawach karnych w świetle zarzutu wadliwości jego powołania, Warszawa 2022]. Potrzeba zapobieżenia wystąpieniu skutków wyrażonych w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz ewentualnej skardze strony do ETPC, której wysoce prawdopodobne uwzględnienie stwarzałoby podstawę do wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k., jak też prowadziłoby do odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa, przemawia za potrzebą uwzględnienia wniosku obrońcy. Dodatkowe znaczenie ma wymieniony przez obrońcę argument dotyczący charakteru zarzutów podniesionych w kasacji, które to zarzuty dotyczą również Sędziów Sądu Najwyższego objętych wnioskiem obrońcy.

Jedyną możliwością usunięcia wyżej omówionych, uzasadnionych wątpliwości natury konwencyjnej i konstytucyjnej, jak również zapewnienia stronie postępowania składu Sądu Najwyższego, w którym nie uczestniczą sędziowie wobec których w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, oraz w piśmiennictwie formułowane są rzeczowe, silnie uzasadnione zastrzeżenia odnoszące się do udziału w procedurze nominacyjnej niespełniającej wymogów obiektywizmu i niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, było zatem uwzględnienie wniosku i wyłączenie wymienionych we wniosku Sędziów Sądu Najwyższego od rozpoznania sprawy kasacyjnej o sygnaturze akt V KK 193/23.

Kierując się powołanymi względami orzeczono jak w części dyspozytywnej.

[J.J.]

[ał]

